

9. Конституція України. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>, вільний. — Загов. з екрану.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>, вільний. — Загов. з екрану.

11. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). — К.: Атака, 2008. — 412 с.

12. Стратонов В.М., Стратонова О.В. Деякі методологічні та практичні проблемні питання Кримінального процесуального кодексу України / В. М. Стратонов, О. В. Стратонова // Право України, - 2014. - № 12. - С. 163-169.

13. Левицька Н. О. Нормативно-правовий інститут: загальнотеоретична характеристика [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Левицька Надія Олексіївна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л., 2013. - 20 с.

УДК 342.1

Костилев О. І., здобувач Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Поняття та особливості діяльності патронатної служби та патронатних службовців

В даній статті розглядається актуальне питання яке полягає в тому, що поняття та особливості діяльності патронатної служби та патронатних службовців. Також розроблені ґрунтовні висновки та пропозиції, щодо розглядаємої тематики.

Ключові слова: поняття діяльності патронатної служби, особливості діяльності патронатної служби, патронатна служба.

В данной статье рассматривается актуальный вопрос которое заключается в том, что понятие и особенности деятельности патронатной службы и патронатных служащих. Также разработаны обстоятельные выводы и предложения по рассматриваемой тематике.

Ключевые слова: понятие деятельности патронатной службы, особенности деятельности патронатной службы, патронажная служба.

This article discusses a topical issue which is that the concept and features of activity and foster patronage service employees. Also developed detailed conclusions and proposals on the subjects.

Keywords: concept patronage service activities, especially the activities of patronage service, the service department.

Актуальність теми. Побудови нової політичної системи в Україні визначають одним із основних завдань державно-правової реформи переосмислення ролі і місця самої держави в політичній системі суспільства. Сьогодні, коли ідея розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки, вже втілена в реальних політичних і державно-правових відносинах, проблема місця і ролі держави, публічної та виконавчої влади в політичній системі суспільства, набувають неабиякого значення. Звідси, переважним є значення компетенції міністрів, як членів Кабінету Міністрів України та компетенція міністерств, як провідних центральних органів виконавчої влади що

формують та реалізують політику держави в одній або декількох сферах.

Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» Міністр має право, як державний політичний діяч, на формування власної патронатної служби у межах граничної чисельності державних службовців та працівників міністерства і витрат, передбачених на утримання міністерства.

Патронатна служба (від лат. *patronatus* стан або права патрона) в Україні складає частину загальної державної служби [1, с. 461].

Виклад основного матеріалу. На даний час законодавець не надає поняття патронатної служби. Хоча раніше, у Довіднику типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців від 1999 року, патронатна служба розумілася як сукупність працівників державного органу, які самостійно приймаються на посади членами Кабінету Міністрів України, головами місцевих державних адміністрацій згідно із штатним розписом і категорією, що відповідає посаді [2]. Діючий Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців, прийнятий Національним агентством України з питань державної служби 13 вересня 2011 року не розкриває сутність патронатної служби, але закріплює перелік, основні вимоги, що висуваються до даних посад та обсяг їхньої компетенції.

Отже, на сьогодні в законодавстві відсутнє поняття терміну «патронатна служба», хоча даний інститут діє в системі публічного адміністрування.

В цілому, якщо характеризувати патронатні посади, то можна сказати що вони є допоміжними стосовно того чи іншого політичного лідера [3, с. 8-9]. Патронатна служба складається з керівника служби міністерства, помічників, радників, консультантів, керівника та службовців прес-служби.

Слід відмітити, що поряд з Довідником типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців в Україні існує ще один нормативний акт, що регулює питання патронатної служби. Таким актом є «Порядок перебування на державній службі працівників патронатної служби членів Кабінету Міністрів України та голів місцевих державних адміністрацій» затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 1999 року № 851, у якому закріплені основні завдання даної категорії службовців [4]. Необхідно зауважити, що даний нормативний акт акцентує увагу на тому, що працівники патронатної служби є державними службовцями, тобто, на них розповсюджуються норми Закон України «Про державну службу» [5].

Разом з тим, по-перше, патронатні службовці мають особливий порядок прийняття на патронатну службу та її припинення. Так відповідно до закону України «Про центральні органи виконавчої влади» Міністр самостійно визначає персональний склад патронатної служби. Працівники патронатної служби міністра звільняються також у зв'язку із звільненням міністра. Працівник патронатної служби міністра може бути звільнений за рішенням міністра. До складу патронатної служби міністра можуть бути переведені державні службовці за їх згодою. Державні службовці, які були переведені до патронатної служби міністра з апарату міністерства чи його територіальних органів, після звільнення з її складу поновлюються на попередній посаді або призначаються на іншу рівноцінну посаду в цьому міністерстві. Звільнення державних службовців патронатної служби може відбутися, крім загальних підстав, передбачених Кодексом законів про працю України, також у разі зміни керівника або складу державного органу (частина 2 статті 30 Закону України «Про державну службу»). При цьому про наступне звільнення такого працівника можна не попереджати, як це відбувається у разі

звільнення відповідно до Кодексу законів про працю України з умовою попередження за 2 місяці. У разі звільнення з посади патронатної служби у трудовій книжці робиться запис з посиланням на пункт 1 статті 40 Кодексу законів про працю України.

По-друге, відповідно до згаданого вище Порядку прийняття на посади патронатної служби здійснюється без проведення конкурсу. У разі потреби може встановлюватися випробування, а також проводиться стажування державних службовців з метою набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня і ділових якостей (працівники, які досягли пенсійного віку, до стажування не залучаються). Отже, законом не передбачене прийняття на ці посади осіб, які досягли граничного віку. Проте державні службовці, яким у встановленому порядку продовжено термін перебування на державній службі після досягнення граничного віку у виняткових випадках після закінчення цього терміну можуть бути залишені на державній службі на посадах радників або консультантів за рішенням керівника відповідного державного органу [6, с. 96].

По-третє, державні службовці зобов'язані виконувати завдання та функції держави. Специфіка патронатних службовців полягає у належному забезпеченні ефективної діяльності того чи іншого політика, який сформував свій відповідний апарат патронатної служби.

По-четверте, посадовці патронатної служби не відповідають двом ключовим вимогам державної служби — політичній нейтральності та професійності. Такий «компроміс» призвів до того, що для посад першої групи та й для деяких інших посад у новому законі України «Про державну службу», який так і не вступив у дію, зроблено винятки у питаннях добору на посади, порядку призначення і звільнення з посад, оцінювання результатів службової діяльності тощо [7, с.5].

По-п'яте, Кодекс законів про працю України передбачає виплату вихідної допомоги у розмірі не менше середнього місячного заробітку, якщо припинення трудового договору відбулося з підстав, зазначених у пункті 1 статті 40 Кодексу законів про працю України [8].

Тобто, вважаємо, що з своєю сутністю та характером виконуваних завдань патронатна служба хоча і є службою в державному органі, але суттєво відрізняється від державної служби. А посади патронатних службовців, будучи державними посадами, мають свою специфіку порівняно з посадами державних службовців, які знаходяться на службі у державному органі у своїй більшості здійснюють управлінські функції, виконуючи на своїх місцях прями завдання та функції держави.

З такими твердженнями погоджується Ю.П. Бітяк, який вважає, що посади патронатних службовців не повинні відноситись (прирівнюватись) до категорій певних посад державної служби, а їх працівники — до державних службовців з присвоєнням рангів. Обґрунтовуючи свою думку, вчений зупиняється на правовому статусі осіб патронатної служби [9, с. 167]. Зокрема, вчений зазначає, що як відомо, патронатні служби мають лише особи, що за своїм правовим статусом належать до політиків. Серед таких службовців можуть бути іноземці, які відповідно до чинного законодавства України про державну службу не можуть перебувати на державній службі в нашій державі, а відтак і складати Присягу державного службовця. Патронатні службовці, обслуговують діяльність відповідного політичного діяча (посадовця), надають йому технічну, інформаційну допомогу, виступають радниками, експертами тощо. Це, однак, не дає змоги стверджувати, що вони, як усі інші державні службовці, виконують функції та реалізують повноваження відповідного органу. Відповідальність за свою діяльність

такі особи несуть перед «патроном» — політичним діячем, а не перед державою. Сам політик визначає обсяг їх повноважень і відповідальності, функції. Тому доцільно, щоб відносини службовців патронатної служби, які вперше зараховані на службу в державні органи чи їх апарат, регулювалися трудовим законодавством, щоб вони виконували свої повноваження на основі трудової угоди (контракту). Тому слід повністю погодитися із тим, що у позапрофесійну державну службу доцільно включити: а) політичні посади; б) посади патронатної служби; в) допоміжні (обслуговуючі) посади» [10, с. 23]. З цього приводу також висловлюються експерти Центру політико-правових реформ, які зазначають, що оскільки патронатні службовці обслуговують діяльність політичного діяча, то політик самостійно визначає функції працівників патронатної служби. А з огляду на особливий порядок зайняття ними своїх посад (без конкурсу, на розсуд «патрона») та звільнення (у зв'язку із залишенням посади політичним діячем, або знову ж таки на розсуд «патрона»), поширювати на працівників патронатних служб статус публічних службовців і нераціонально, і не зовсім коректно [11, с. 16].

Вважаємо, що в обох твердженнях є раціональне зерно, разом з тим, на нашу думку:

1. не можна, на наше переконання, патронатну службу та патронатних службовців виключати за межі публічної служби, так як державні політичні діячі працюють в системі публічної служби, наділені владними повноваженнями, та формуючи та реалізуючи політику держави націлені на виконання публічних зобов'язань та задоволення загального публічного інтересу. Відповідно до цього, служба міністра та патронатна служба забезпечують діяльність даної особи щодо виконання ним вищевикладених повноважень. Саме тому, вважаємо, що патронатні службовці виконують свою діяльність в межах публічної служби, отримують заробітну плату з державного бюджету, але на них неповні розповсюджуватися норми закону України «Про державну службу», а їх статус необхідно урегулювати нормами закону України (який необхідно прийняти) «Про державних політичних діячів та державну політичну службу»;

2. повне виведення вказаних осіб за межі регулювання службово-трудових відносин створить штучну категорію працівників (службовців), правовий статус яких має ознаки як привілеїв порівняно з іншими категоріями службовців (звільнення від загально-службових обмежень, передбачених, наприклад, для державних службовців, звільнення від вимог щодо етики державних службовців тощо), так і дискримінації (відсутність норм щодо режиму робочого часу, відпочинку, охорони праці, гарантій і компенсацій, пов'язаних з трудовою діяльністю (наприклад, відрадження, заборона звільнення в період тимчасової непрацездатності і т.д.) тощо). Таким чином, є підстави вважати вказані норми такими, що призводять до порушень вимог ст.ст. 24 та 43 Конституції України [12, с.97].

Окрім зазначеного, необхідно зауважити, про необхідність систематизації та структуризації підрозділів в міністерствах, що забезпечують діяльність міністра та патронатних служб і патронатних службовців, так як з вище представленого видно, що в певних міністерствах утворені окремо департаменти, служби, секретаріати Міністра та поряд з ними існують патронатні служби та, в деяких випадках, діє система автономно існуючих радників.

З прийняттям Закону України «Про державну службу» у практику державного будівництва України був запроваджений у 1993 році інститут патронатної служби.

Патронатними службовцями є помічники, консультанти, радники, керівники прес-

служб, яких мають право самостійно добирати та приймати на посади Президент України, Голова Верховної Ради України, члени Кабінету Міністрів України та голови місцевих державних адміністрацій. Порядок перебування на державній службі таких осіб встановлено Законами України «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 1999 р. № 851 «Про затвердження Порядку перебування на державній службі працівників патронатної служби членів Кабінету Міністрів України та голів місцевих державних адміністрацій» [4].

Державні службовці патронатної служби виконують дорадчі функції, які визначаються згідно із завданнями, обов'язками та повноваженнями, що полягають у підготовці пропозицій, прогнозів, порад, рекомендацій, а також необхідних матеріалів для керівництва, організації контактів із громадськістю та засобами масової інформації. Конкретний перелік обов'язків та прав працівників патронатної служби визначається у посадових положеннях та інструкціях, що затверджуються посадовою особою, при якій утворена служба.

Отже, патронатна служба – це організація діяльності по забезпеченню виконання завдань та функцій державної політичного діяча.

Патронатний службовець – це особа, яка служить в органах публічної адміністрації, відповідно до штатного розпису, та виконує завдання по забезпеченню діяльності організаційного та інформаційно-аналітичного характеру державного політичного діяча.

Відповідно до п.1 Порядку перебування на державній службі працівників патронатної служби до складу патронатної служби можуть включатися посади помічника, радника, керівника прес-служби або інші, передбачені штатним розписом. Тобто не доречним є в підрозділі забезпечення діяльності Міністра утворювати відділ патронатної служби.

В той же час патронатна служба створюється з метою організації по забезпеченню діяльності Міністра, саме тому є не правильним штучне розширення функцій даного підрозділу.

Висновок. Підводячи загальний висновок викладеному, вважаємо за необхідне також внести зміни та доповнення до Законів України «Про Кабінет Міністрів України», де передбачити запропоновані дефініції «патронатна служба» та «патронатний службовець» та «Про центральні органи виконавчої влади» щодо універсальної назви підрозділу по забезпеченню діяльності Міністра «Патронатна служба Міністра», це може бути департамент, управління, відділ, в який будуть включатися посади помічника, радника, керівника прес-служби, та службовці прес-служби.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. К. : «Укр. ен-цикл», 2004. - Т. 5: П - С. - 736 с.
2. Наказ Головного управління державної служби України від 1 вересня 1999 р. № 65 «Про Довідник типових професійних характеристик посад державних службовців» (втратив чинність).— К.: «Соцінформ», 1999. — 87 с.
3. Луговий В. Адміністративна реформа в Україні і політична культура // Вісник УАДУ. — 1998. - № 2. — С. 7 — 10.
4. Про затвердження порядку перебування на державній службі працівників патронатної служби

членів Кабінету Міністрів України та голів місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 травня 1999 року № 851 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

5. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723 // Відомості Верховної Ради України, 1993. — № 52. — ст.490.

6. Бондаренко Н.В. Правові аспекти патронатної служби // Вісник Вищої ради юстиції. № 2. — 2010. С. 90-97.

7. Тимошук В., Курінний О. Новий закон про державну службу: новели та проблеми / В. Тимошук, О. Курінний // Юридичний вісник України, 4–10 лютого 2012 року. — № 5 (866). — С. 4–5.

8. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. — Додаток до № 50. — Ст. 375

9. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні: організаційно—правові засади : Монографія. — Х. : Право, 2005. — 304 с.

10. Теоретичні засади вирішення проблем державного управління в Україні. Наукова доповідь / Під заг. ред Ю.С. Шемшученка, В.Б. Авер'янова. — К. : Ін—т держави та права ім. В.М. Корецького НАН України, 1995. — 23 с.

11. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А.М. - К.: Конус-Ю, 2007. — 735 с.

12. Война Ю. Політичні та адміністративні посади в органах виконавчої влади // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/>

УДК 343.35

Бондаренко В. Я., ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології ЛьвДУВС

Окремі проблеми визначення предмету складу злочину, передбаченого ст. 359 КК України

Здійснюється аналіз проблем визначення предмету складу незаконного придбання, збуту або використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації за кримінальним законодавством України. Досліджено поняття спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації у нормативно-правових актах України, а також погляди науковців щодо визначення змісту цієї ознаки складу злочину, передбаченого ст. 359 КК України, що дало змогу виявити окремі проблемні аспекти цього поняття та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, склад злочину, предмет складу злочину, спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації.

Осуществляется анализ проблем определения предмета состава незаконного приобретения, сбыта или использования специальных технических средств негласного получения информации, по уголовному законодательству Украины.

Исследовано понятие специальных технических средств негласного получения информации в нормативно-правовых актах Украины, а также взгляды ученых относительно определения содержания этого признака состава преступления, предусмотренного ст. 359 УК Украины, что дало возможность обнаружить отдельные проблемные аспекты этого понятия и предложить возможные пути их решения.

Ключевые слова: уголовная ответственность, состав преступления, предмет состава преступления, специальные технические средства негласного получения информации.

The analysis of problems of determination of the article of composition of illegal acquisition is carried out, sale or use of the special hardwares of secret receipt of information, on the criminal statute of Ukraine.